

*Komisja Rodzinna i Opieki Społecznej
Komisja Praw i Porządku Publicznego
12.03.2024
Hysok*

URZĄD MIASTA BEŁCHATOWA
97-400 Bełchatów, ul. Kościuszki 1
tel. 44 733 51 37

DRUK NR 4

**Pan
Piotr Wysocki
Przewodniczący Rady Miejskiej
w Bełchatowie**

KP.110.10.2024

Bełchatów, 2024-03-11

W załączeniu przekazuję sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023 za 2023 rok.

Powyższe sprawozdanie zostanie przedstawione Radzie Miejskiej i jej Komisjom przez Panią Iwonę Nowak – Dyrektora Wydziału Spraw Społecznych.

PREZYDENT MIASTA
Czechowska
Mariola Czechowska

URZĄD MIASTA BEŁCHATOWA

Wydział Organizacyjny

Biuro Rady Miejskiej

Data wpływu **12.03.24**

Znak sprawy **12.03.24**

Sprawozdanie
z realizacji Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla
Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023
za 2023 rok

Bełchatów 2024

Urząd Miasta Bełchatowa

ul. Kościuszki 1 tel. +48 447 335 116
97-400 Bełchatów tel. +48 447 335 115
um@belchatow.pl www.belchatow.pl

Przemoc jest zjawiskiem powszechnym i zdarza się we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od wykształcenia czy sytuacji ekonomicznej. Od wielu lat, statystycznie, najczęściej ofiarami przemocy są kobiety. Coraz częściej, ujawniona zostaje również przemoc wobec dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych, które są w grupie ryzyka, m. in. ze względu na swoją zależność od osób trzecich i konieczność szczególnej troski i opieki. Coraz częściej przemocy doświadczają również mężczyźni. Niezależnie od tego, kto jej doświadcza, przemoc jest zjawiskiem, które wymaga szybkiej interwencji. Zjawisko przemocy analizuje się na gruncie prawnym, psychologicznym, moralnym i społecznym. System przeciwdziałania przemocy w Polsce określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która 22 czerwca 2023 roku została znowelizowana, poprzez wprowadzenie szeregu zmian ustawą z dnia 9 marca 2023 o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw. Przepisy, które weszły w życie zmieniają terminologię stosowaną w ustawie - pojęcie „przemocy w rodzinie” zostało zastąpione „przemocą domową”. Ustawa definiuje przemoc domową jako wszelkie akty przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej lub ekonomicznej zdarzające się pomiędzy członkami rodziny lub gospodarstwa domowego, także między byłymi, lub obecnymi małżonkami/partnerami lub inną osobą pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania. Nowelizacja rozszerza również dotychczasowe formy przemocy domowej o dwie kolejne formy, tj. przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc. Krąg osób, na które oddziałują jej zmienione przepisy został rozszerzony między innymi: o byłego małżonka, byłego partnera, ich wstępnych i zstępnych i ich małżonków. Grupy robocze zostały zastąpione grupami diagnostyczno-pomocowymi.

Zgłoszenia osób doznających przemocy lub świadków jej stosowania najczęściej dotyczą przemocy psychicznej (*ośmieszanie, wyzwiska, ciągłe niepokojenie i inne*) oraz przemocy fizycznej (*popychanie, uderzanie, policzkowanie, szarpanie, kopanie*). Takie same formy przemocy najczęściej zgłaszane są wobec dzieci (*wyzwiska, krzyki, ośmieszanie, klapsy, bicie pasem, popychanie, szarpanie, zastraszanie*) oraz zaniedbywania najbardziej podstawowych potrzeb dziecka - rozwojowych i emocjonalnych (*brak właściwego wyżywienia, ubrania, higieny, ochrony, bezpieczeństwa, wychowania, opieki lekarskiej, itd.*).

Głównym celem Programu jest tworzenie systemu skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez wprowadzanie w życie w ujęciu holistycznym działań, które poszerzą wiedzę społeczeństwa o zjawisku przemocy oraz jego przeciwdziałaniu, jak również prowadzenie działań przez podmioty odpowiedzialne za jego realizację, stale propagujące idee Programu - udzielanie profesjonalnej, szeroko dostępnej i skutecznej pomocy osobom oraz rodzinom uwikłanym w przemoc, szczególnie narażonym na niebezpieczeństwo utraty zdrowia/życia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023 został przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/195/20 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 26 listopada 2020 r. Zgodnie z zapisami Programu, realizację działań monitoruje Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Bełchatowa przy współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie, a wyniki prezentowane są w corocznym sprawozdaniu.

Adresatami Programu są osoby doświadczające i stosujące przemoc, świadkowie stosowanej przemocy, rodziny zagrożone zjawiskiem przemocy, przedstawiciele służb pracujących z osobami i rodzinami uwięzowanymi w przemoc.

Niniejsze sprawozdanie podsumowuje działania podjęte w okresie od stycznia do grudnia 2023 roku przez realizatorów Programu.

Sprawozdanie z realizacji Programu w 2023 r. przygotowano w oparciu o dane statystyczne przekazane przez następujące podmioty:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie (w tym: Świetlicę Socjoterapeutyczną „Ster” oraz Świetlicę Środowiskową „Promyk”),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Straż Miejską,
- Komendę Powiatową Policji,
- Sąd Rejonowy,
- Prokuraturę Rejonową,
- Poradnię Życia Rodzinnego,
- szkoły i placówki oświatowe,
- organizacje pozarządowe,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Koniczynka”,
- Szpital Wojewódzki w Bełchatowie im. Jana Pawła II.

Oceny stopnia realizacji celów zawartych w Programie dokonano w oparciu o określone w nim wskaźniki, przyporządkowane do poszczególnych działań przedstawionych i uszczegółowionych w dalszej części przedmiotowego sprawozdania.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Organizacja działań profilaktycznych i edukacyjnych społeczności lokalnej.				
DZIAŁANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK REALIZACJI CELU	
1.1. Udział w kampaniach/konferencjach społecznych o charakterze edukacyjnym na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- Wydział Spraw Społecznych UMB - Zespół Interdyscyplinarny MOPS - Komenda Powiatowa Policji - Sąd Rejonowy w Bełchatowie - Prokuratura Rejonowa - Straż Miejska - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA) - placówki oświatowe - placówki ochrony zdrowia - organizacje pozarządowe	2021-2023	liczba kampanii społecznych/konferencji - 6	
1.2. Upowszechnienie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków.		2021-2023	liczba materiałów edukacyjnych: ulotek, plakatów, informatorów, artykułów prasowych - 1150	
1.3. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		2021-2023	- liczba działań profilaktycznych - 48 - liczba osób biorących udział w tych działaniach - 4882	
CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Rozwój pomocy specjalistycznej w formie poradnictwa, działań wspierających oraz terapeutycznych dla osób doznających przemocy w rodzinie				
DZIAŁANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK REALIZACJI CELU	
2.1. Zapewnienie pomocy specjalistycznej w formie poradnictwa (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, dotyczącego uzależnień i przemocy w rodzinie) działań wspierających oraz terapeutycznych.	- MOPS - ŚDS „Koniczynka” - organizacje pozarządowe - placówki oświatowe	2021-2023	- liczba podmiotów udzielających pomocy w formie poradnictwa: - 2 - MOPS, Poradnia Życia Rodzinnego - 9 szkół udzieliło pomocy psychologiczno - pedagogicznej uczniom i ich rodzinom - liczba podmiotów udzielających pomocy w formie działań wspierających lub terapeutycznych - 2 - liczba godzin pracy specjalistów - 736 (dodatkowo terapeuta rodziny zatrudniony w MOPS w pełnym wymiarze godzin oraz czterech pracowników socjalnych, psycholog i pedagog, pedagog-specjalista ds. pracy z osobami stosującymi	

				przemoc w Zespole ds. Przeciwdziałania Przemocy) • liczba udzielonych porad, działań wspierających lub terapeutycznych - 1250 (w tym udzielenie wsparcia psychologicznego - pedagogicznego przez szkoły)
2.2. Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach dotkniętych przemocą.		• MOPS	2021-2023	• liczba rodzin objętych działaniami pracy socjalnej ze względu na przemoc - 152 • liczba dzieci w tych rodzinach - 83
2.3. Prowadzenie aktywnej, interdyscyplinarnej współpracy służb w ramach procedury „Niebieskie Karty”		• Zespół Interdyscyplinarny • Komenda Powiatowa • Policji • MOPS • placówki ochrony zdrowia • placówki oświatowe • MKRPA • Sąd Rejonowy • Prokuratura Rejonowa • ŚDS „Koniczynka”	2021-2023	• liczba wszczętych w 2023 r. procedur „Niebieskie Karty” - 163, prowadzonych - 224 • liczba rodzin objętych procedurą wszczętą w 2023 r. - 154, prowadzonych - 168 • liczba osób i dzieci - w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty” - 547, w tym dzieci - 106 • liczba instytucji i specjalistów zaangażowanych w realizację procedury „Niebieskie Karty” - 36 instytucji, 108 specjalistów
CEL SZCZEGÓŁOWY 3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.				
DZIAŁANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK REALIZACJI CELU	
3.1. Prowadzenie działań w ramach procedury „Niebieskie Karty” skierowanych do osób stosujących przemoc.	• Zespół Interdyscyplinarny • grupy robocze	2021-2023	• liczba spotkań grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie - wyznaczono 157 spotkań, zgłosiło się 116 osób (wszystkich spotkań grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych było 375) • liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty - D” - 107 • liczba procedur „Niebieskie Karty” zakończona z powodu ustania przemocy - 125	

3.2. Prowadzenie działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie nadużywających alkoholu, środków psychoaktywnych, w tym motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego lub kierowanie do MKRPA.	• Zespół Interdyscyplinarny • grupy robocze • MKRPA • placówki ochrony zdrowia	2021-2023	• liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty-A”, w których osoby stosujące przemoc były pod wpływem alkoholu, środków psychoaktywnych - 135 (w tym pod wpływem alkoholu - 118, alkoholu i środków psychoaktywnych - 14, 2 - tylko środków psychoaktywnych i 1 - uzależnienie od gier komputerowych) • liczba rodzin, w których występuje problem nadużywania alkoholu lub środków psychoaktywnych - 109 • liczba osób skierowanych przez grupę roboczą do MKRPA - 6 • liczba osób, które ukończyły leczenie odwykowe - 4
3.3. Prowadzenie działań motywujących do uczestnictwa sprawców przemocy w programach korekcyjno-edukacyjnych.	• Zespół Interdyscyplinarny • grupy robocze • MKRPA	2021-2023	• liczba osób skierowanych do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych • motywowanych było 61, zgłosiło się 5 • liczba osób, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych - 4
3.4. Podejmowanie działań interwencyjnych i prawnych wobec osób stosujących przemoc.	• Komenda Powiatowa Policji • Prokuratura Rejonowa • Sąd Rejonowy • Zespół Interdyscyplinarny	2021-2023	• liczba interwencji domowych - 68 • liczba osób zatrzymanych w PDOZ, podczas interwencji - 39 • liczba prowadzonych postępowań w sprawie znęcania się nad rodziną - 95 (wszczęto 64 postępowania, odmówiono wszczęcia - 31) • liczba zakończonych postępowań poprzez umorzenie postępowania - 26 • liczba spraw zakończonych aktem oskarżenia - 30 • liczba wydanych przez Prokuraturę nakazów opuszczenia mieszkania - 17, przez Policję - 23 • liczba osób skazanych za znęcanie się nad rodziną - 25 • liczba osób skierowanych przez sąd do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc - 5

CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Rozwój kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

DZIAŁANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIK REALIZACJI CELU,
4.1. Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kompetencje i kwalifikacje zawodowe osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	• Wydział Spraw Społecznych UMB • MOPS • Zespół Interdyscyplinarny	2021-2023	• liczba szkoleń - 2 • liczba osób uczestniczących w szkoleniach - 30
4.2. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami uwięzianymi w przemoc poprzez zapewnienie wsparcia psychologicznego i superwizji.	• Wydział Spraw Społecznych UMB • Zespół Interdyscyplinarny • MOPS	2021-2023	• liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego i superwizji - 8 • liczba godzin superwizji - 48

WNIOSKI

Z przedstawionych danych statystycznych wynika, że obowiązujące przepisy prawne i system przeciwdziałania przemocy domowej dają realne możliwości udzielania adekwatnej pomocy i wsparcia oraz zapewniania bezpieczeństwa osobom, które doświadczają przemocy domowej. Procedura „Niebieskie Karty”, jako interwencyjno-pomocowe narzędzie interdyscyplinarnej pracy służb, umożliwia profesjonalne podejście do problematyki przemocy, ułatwia rozpoznanie i udokumentowanie przypadków i rodzajów przemocy oraz może być ważnym dowodem w sprawach karnych i rodzinnych. W realizację procedury w 2023 r. zaangażowanych było 108 specjalistów z 36 instytucji z terenu Bełchatowa.

W porównaniu do roku 2022, w którym wpłynęło 147 formularzy „Niebieska Karta-A”, w 2023 r. liczba „Niebieskich Kart-A” wyniosła 163. Nastąpił wzrost o 16 formularzy „Niebieskie Karty-A”, tj. o 11%. Aktywne były 224 procedury „Niebieskie Karty”, które prowadzono w 168 rodzinach. Liczba rodzin, w których wielokrotnie wypełniano formularz „Niebieska Karta-A”, dotyczył głównie rodzin z problemem uzależnienia oraz rodzin z dziećmi, które w związku ze zmianą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej w roku 2023, będąc świadkami przemocy, również jej doświadczaly.

Należy podkreślić, iż osobami, które najczęściej stosują przemoc, to mężczyźni (mężowie, konkubenci, ojcowie, dorośli synowie), a doświadczające jej, to kobiety. W roku 2023 ponownie zwiększyła się liczba dzieci doznających przemocy, ze strony rodziców i domowników, w tym również z uwagi na fakt, że są jej świadkami z 34 do 106. Wobec 90 dzieci został sporządzony formularz „Niebieskiej Karty-A”.

Zjawisku przemocy często towarzyszy problem uzależnienia od alkoholu lub środków psychoaktywnych. Osobami uzależnionymi lub nadużywającymi alkoholu są zarówno sprawcy przemocy, jak i osoby jej doznające. Średnia z lat 2020 - 2023, dotycząca liczby wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A”, gdzie osoba stosująca przemoc była pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych, wynosi około 77% ogółu prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”. W 2022 r. były to 104 formularze (71%), natomiast w 2023 r. wypełniono 135 formularzy „Niebieskiej Karty-A”, co stanowi 83% ze 163 wszystkich formularzy „Niebieskiej Karty-A”. Problem uzależnienia ujawniono w 109 rodzinach, w roku poprzedzającym okres sprawozdawczy - w 86. Liczba wszczynanych procedur w rodzinach z problemem uzależnienia wzrosła rok do roku z 71% do 83%, a liczba rodzin o 27%.

Specjaliści pracujący w Zespole ds. Przeciwdziałania Przemocy MOPS (koordynator - psycholog pełniący funkcję Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, czterech pracowników socjalnych i pedagog), podobnie jak w latach ubiegłych, zajmowali się obsługą organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych (do września 2023 r. grup roboczych). Podejmowali działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w środowisku oraz pracowali z rodzinami dotkniętymi przemocą. Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej wprowadziła nowe procedury i obowiązki dla instytucji i służb, co skutkowało potrzebą zwiększenia liczby pracowników socjalnych z dwóch do czterech. W 2023 r. pracownicy Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy MOPS i członkowie grup diagnostyczno-pomocowych sześciokrotnie korzystali z superwizji z certyfikowanym superwizorem oraz uczestniczyli w spotkaniach otwartej grupy wsparcia dla pracowników służb pomocowych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie

w Bełchatowie, szkoleniach z zakresu pracy z osobami uwięzonymi w przemoc. Celem ww. działań było podnoszenie kwalifikacji, doskonalenie nabytych już umiejętności i ocena dotychczasowej pracy.

W przeciwdziałanie przemocy w roku ubiegłym zaangażowane były także szkoły, placówki oświatowe, Straż Miejska, Komenda Powiatowa Policji, MOPS oraz organizacje pozarządowe. Działania w tym obszarze realizowano m.in. poprzez:

- konferencje, kampanie społeczne, programy i zajęcia profilaktyczne w szkołach, np.: „Agresji mówimy stop”, „Odpowiedzialność prawna nieletnich i osób dorosłych”, „Stop przemocy”, „Wiem, gdzie szukać pomocy, gdy doznaję przemocy”,
- warsztaty, zajęcia profilaktyczne, pogadanki szkolne, które dotyczyły mechanizmów przemocy, organizowane z uwzględnieniem wieku adresatów,
- quizy i konkursy, w tym np. plastyczne pn.: „Nie bądź obojętny wobec przemocy - Reaguj”, „Masz moc by nieść pomoc”,
- spotkania edukacyjno-profilaktyczne pn. „Reaguję na przemoc”, organizowane w ramach projektu „Akademia Seniora”,
- treści informacyjno-edukacyjne na temat przemocy oraz dotyczące instytucji i specjalistów, świadczących kompleksową pomoc osobom uwięzionym w przemoc, wykorzystując w tym celu różnorodne formy przekazu, m.in.: Internet, broszurę, ulotkę,
- poradnictwo specjalistyczne: rodzinne, psychologiczne, prawne, pedagogiczne, socjalne, mediacje oraz działania terapeutyczne, świadczone w ramach:
 - Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego MOPS przez psychologa, prawnika, terapeutę uzależnień,
 - Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy MOPS przez psychologa i pedagoga - specjalistę ds. pracy z osobami stosującymi przemoc,
 - Poradni Życia Rodzinnego przez pedagoga - konsultanta ds. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Grupę Radzenia Sobie z Przemocą „Azymut”, udzielającą pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy.

Należy także podkreślić, iż dzieci z rodzin, w których zdiagnozowano problem przemocy i prowadzono procedurę „Niebieskie Karty”, zawsze objęte były pomocą pedagogów i psychologów szkolnych, specjalistów zatrudnionych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej czy psychologów w Zespole Poradnictwa Specjalistycznego. Dodatkowo, jeżeli uczestniczyły w zajęciach Świetlicy Socjoterapeutycznej „Ster” czy Świetlicy Środowiskowej „Promyk” - wsparciem i pomocą specjalistów tam pracujących. Ponadto rodziny niewydolne wychowawczo objęto pomocą asystenta rodziny celem zwiększenia kompetencji rodzicielskich i eliminowania zachowań z użyciem przemocy.

Główny cel Programu realizowany jest w ramach współpracy wielu służb i instytucji na terenie Bełchatowa. Znowelizowana w 2023 roku ustawa skupiła się nie tylko na ochronie i pomocy osobom doświadczającym przemocy, ale też na jej sprawcach. Wzmocnione zostały oddziaływania skierowane do osób stosujących przemoc, m.in. poprzez egzekwowanie zobowiązań i możliwości zastosowania instrumentów prawno-karnych. Na podstawie analizy przypadków w procedurze „Niebieskie Karty”, można zauważyć, że szybkość interwencji i skuteczność pomagania osobom doświadczającym przemocy domowej są zależne od poziomu społecznej zdolności do identyfikowania przejawów przemocy i umiejętności reagowania na nie.

Podejmowane w tym obszarze od wielu lat inicjatywy przynoszą zauważalne efekty. Wymagają jednak dalszego rozwijania, modyfikowania, adekwatnie do zmieniających się realiów życia i sposobu postrzegania zjawiska przemocy domowej, co jest niezbędnym warunkiem nie tylko do tego, aby skutecznie powstrzymywać przemoc domową, ale także efektywnie zapobiegać jej występowaniu.

PREZYDENT MIASTA

Mariola Czechowska
Mariola Czechowska

DYREKTOR

Głównego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Bełchatowie

mgr Sylwia Witkowska
mgr Sylwia Witkowska

WICEPREZYDENT MIASTA

dr Łukasz Politański
dr Łukasz Politański

Starszy Specjalista
pracy socjalnej, koordynator

mgr Ewa Woźniak
mgr Ewa Woźniak

Sprawozdanie nie przelega
anonimizacji

DYREKTOR
Wydziału Spraw Społecznych

mgr Iwona Nowak
mgr Iwona Nowak

Bełchatów
Tylko dobre re:akcje